

ВИРОСЛА...

1

Багатоповерхівки першими зустріли промені місяця, а згодом і маленькі приватні будиночки потонули у бурштиновому вечері. Ніжний весняний вітерець огорнув своєю прохолодою батька та доньку. Вони чаявали на ганку невеличкого львівського приватного будинку. Із дерев'яних сходів злущувалася темно червона фарба, пофарбована декілька років тому. Мала стояла навпроти тата і жувала смачнющий бутерброд із білого хліба з маслом та медом.

На дівчинці червоний сарафан переливався в променях сонця... На татові біла сорочка з дрібними лініями. Останній сидів на сходах як на стільці, примостивши на них великого старого кожуха, для комфорту.

— Тато, а чому ви з мамою не дозволяєте мені побігати за будинком?

Батько довго та задумливо дивився у далечінь, а потім відповів:

— Оксано, у нашій свердловині-криниці живуть дракони. Вночі вони вилазять і часто забувають зачинити за собою кришку. Вже потемніло. Ти можеш не помітити відкриту яму і провалитись туди.

— Я буду уважна! — сердито хмурила брови.

— Ні, доню! — грізно сказав батько! Обличчя його скривилось від страху, що дочка не послухається.

— Та добре, — м'яко відповіла.

«Яка маячня!» — подумала тоді я (так, ця історія про мене, було мені тоді лише десять років, це вже зараз двадцять дев'ять, та пригоди продовжуються і досі).

Піднявши брови догори та широко розкривши очі від здивування я задумалася: «Все життя бігаю за хатою, немає там ніяких драконів... — брови опустилися і на губах виросла усмішка. — Хоча я не обіцяла батькові, що не полізу до ями вдень...»

2

Наступного свіжого Великоднього ранку, доки всі у родині розговлялися — їли святковий сніданок із паскою, лупали курячі яйця, я пішла шукати драконячі. Відкрила дерев'яну шафу-купе, стала на полицку для взуття, дотягнулася до гачечка і зняла бірюзову куртку-вітровку, мерщій одягнула її. Під приводом «я обійду хату зі свічкою, за народною традицією» побігла за будинок. Піді мною рипнув ганок, потім зашурхотіло минулорічне осіннє листя і ось нарешті прибігла...

Велика приземиста криниця заросла травою, точно — «яма» обкладена цеглою. На ній лежала товстелезна металева кришка — кругла з ручкою, як двері у космічному кораблі. Я потягнула із усієї сили, але вона не піддалася. Тоді я вилізла на криницю, сперлася ногами в цеглу і знову смикнула. Ручка відірвалася і я полетіла на землю, боляче вдарилася головою.

— Та ну тебе! — сердито копнула криницю. Брудна та поранена повернулася за великодній стіл.

Після сніданку до нас завітали гості та затримались за розмовами до самого вечора. Ніхто й не помітив, як день згасає.

Мама прибирала посуд. Вуличного стола склав тато, заніс його до сараю. Зсунув ближче одну до одної дві великі зелені лавки-близнючки, на яких сиділи гості. Поставив їх дзеркально. Кожна із двійняток огорнена у свій власний теплий кожушок.

Батько вмовився на них зі мною. На відміну від своїх лежанок ми одягнуті зовсім по-літньому, обоє у футболках, тато в чорній, а я у червоній.

Висока, сильна груша розсипала на чорний асфальт білі пелюстки своїх квітів. Ніби відображення у дзеркалі: небо ясно уквітчалось дрібними зірочками.

Тато повернув голову і запитав:

— Ти знайшла велику ведмедицю? Бачиш ковша?

— Бачу! Оно він! — підняла руку і тицьнула пальцем у небо.

— А полярну зірку?

— Ні, я забула, де вона, — сором'язливо звела брови.

— Дивись, бачиш, у ковша зліва крива ручка?

— Бачу.

— А справа ручки немає. От нам і треба її намалювати, тільки не кривеньку, а рівнесеньку вгору, ніби продовжити стінку ковшика. Уявляєш?

— Угу.

— Зроби її такою довгою, щоб помістилось туди аж п'ять стінок ковшика. Он де зірка.

— Так.

— Добре, доню, — тато посміхнувся. — Полярна зірка завжди залишається на одному місці. По ній можна знайти дорогу, наприклад у лісі вночі. Якщо ти заходила до лісу і зірка була у тебе за спиною, то вийдеш ти обличчям до зірки.

— Я не буваю у лісі вночі, — відповіла, закативши очі. Весь мій погляд натякав: «Мені не знадобиться така інформація».

— Ще так моряки знаходили дорогу додому, — дуже м'яким тоном продовжив зовсім трішки зашарілий батько.

— І я не заходжу до лісу дивлячись на небо!

— Тепер будеш, — впевнено відказав чоловік.

Я зробила невеличку паузу, попрохала:

— Тату, а покажи мені драконів? — благально поглянула на батька, як кіт із «Шрека». Таточко занервував і усіляко намагався це приховати: мовчав, не обертаясь до мене, втюпився у зірки, прикидався ніби не чує.

— Тату! — смикнула його за рукав. Проковтнувши слину, він змирився, що доведеться відповідати:

— Ти знаєш, що зі мною зробить мама, якщо дізнається, що я тобі просто розповів про них?! А якщо ще й покажу, то вона точно мене прибі'є. Дракони ж

великі, страшні, небезпечні. Нащо вони тобі? — він підвівся із лавочки. Я теж піднялася, і ми сиділи один на-впроти одного.

— Я зовсім їх не боюся. Якщо ти не допоможеш мені, я сама до них полізу! Я вже пробувала, у мене тільки не вийшло відчинити кришку.

Ось тут батько розгнівався ще більше:

— Ти лазила до свердловини? Ти при своєму розумі? — він кричав. На долю секунду зупинився, перевів погляд і подих, та продовжив знову. — Я вигадав історію про драконів спеціально, щоб ти злякалася їх і не лазила до криниці! Там ґрунт може обвалитись і ти провалишся під землю, у воду, — виразно проговорив тато, подивився мені у очі. Кожен м'яз його обличчя був напружений і від того вимова стала дуже чіткою...

3

*Звернення дитини до батьків
Слухай мене, щоб я умів слухати.
Поважай мене, щоб я поважав інших.
Вір мені, щоб я повірив.
Не принижуй мене, щоб я не принижував.
Розмовляй зі мною, щоб я вмів спілкуватися.
Вибачай мені, щоб я вмів вибачати іншим.
Допомагай мені, щоб я став помічником.
Не насміхайся із мене...
Не ігноруй мене.
Почуй мене, щоб я це відчув.
Люби мене, щоб я умів любити.
(Невідомого авторства)
із журналу «Пролісок»*

Кухня далеко не така як у тісних квартирках.

Широке вікно, в яке виглядав розлогий стіл. За ним сидів чоловік, їв зелений борщ із першим щавлем, за-

литий сметаною як мистецтво ебру — розпису на воді, що прикрашає натюрморт. Не страва, а весняна картина.

— Ти навіть розказав їй про те яйце? — запитала сердита жінка із половником у руках.

— Яке яйце? — спантеличено відповів чоловік.

— Що ми бачили у свердловині, коли останнього разу зламався насос, — холодно продовжила допит дружина.

— Оте? Я нічого не казав про яйце, а просто хотів налякати Оксану, щоб вона не ходила біля криниці, — Олег устав із-за столу і підійшов до коханої.

— Я не витримаю, якщо із нею також щось станеться! — із розпачем промовила жінка і притулилася до чоловіка. — Вона єдина, хто у нас залишився. Я не переживу, якщо вона провалиться у ту криницю.

Чоловік міцніше обняв дружину.

— Ну не переїжджати нам через якусь там дивну каменюку у криниці. Дівчинка у нас розумна, я їй все пояснив. Вона зрозуміла, що біля ями небезпечно, і не буде там ходити.

Слово «каменюка» я не почула. Стояла за дверима кухні і шпигувала за батьками. Та головного так і не зрозуміла. Батьки не навчили мене їх слухати, бо самі ніколи не прислухалися до мене.

Я складала разом ручки, щоб ні до чого не доторкнутись і дуже тихо дихала. Припустити не могла, що у колодязі всього лиш вимитий водою камінь округлої форми, схожий на яйце, та було пізно...

4

— Ярусіку, мені потрібен домкрат, — проговорила я — дівчинка із коротким руським волоссям, що трималася пальчиками за червону сукенцю із білими горошинами.

— Та де я його тобі візьму? — відповів дванадцятирічний чорнявий хлопець, схожий на циганча. Ярос-

лав замислився, спостерігав, як із старої квітки випи-нається ще зелена вишенька.

Такі ж не дозрілі, як ці вишні, зовсім ще малесенькі, та вже юнак та юнка, ми стояли у дворі біля паркану, щоб ніхто нас не бачив, та їли (а вірніше крали) перші чужі зелені ягоди у старого одинокого діда.

— Ну Ярусік, — сором'язливо проговорила і опустила очі додолю.

Так, саме Ярусік. Не Ярослав, не Яросику, не Ярусічка, а Ярусік — ось так його називала. Бо так його називала мама, і я, але тільки тоді, коли цього крім нього ніхто не чув.

— Де я тобі дістану цей домкрат? — погляд хлопця бігав від паркану, до вишень: «Аби тільки не поглянути на дівчину, аби не зустрітись поглядами, інакше вона усе прочитає в моїх очах!»

— Подивися в батька в гаражі, чи в сараї. Я у нашому дивилась, у нас немає, а у вас точно є, у вас все є.

«І правда, у Ярусіка родина заможна. Хата величезна із сучасним дахом, навіть комп'ютер є. Торти можна щодня їсти, «хоч завались», тільки Ярусік їх зовсім не хоче, такий худючий, у два рази тонший за мене, але ж такий високий. Усі мої однокласники манюсінькі, ніби по пояс, а Ярусічка вищий за мене аж на півголови. «Що воно старшокласник!» — думала тоді я.

Хлопець відійшов трохи далі від вишеньки, насупив брови від напружливих роздумів де взяти домкрат і запитав:

— Навіщо він тобі?

Я відвернулася і він міг поглянути на мене. Спеціально стояла спиною до юнака, продовжила тягнутися за ягодою. Сукенка піднімался трохи догори і розгойдувалася на вітрі, а я, не повертаючись, промовила:

— Відкриємо мою криницю, подивимось, що воно там.

Ярусік підійшов близько, трохи притулився до мене простягнув руку вгору та зірвав стиглу ягоду, за якою я тягнулась.

«От козел, — подумала, — забрав мою здобич.»

— Це тобі, — тихо промовив юнак, обнявши із-за спини. У мене відкрився рот від здивування та сорому за те, що подумала про нього так погано, а він насправді зірвав вишеньку для мене, та ще яку, майже червону.

Узяла ягоду до рук і Ярослав зіскочив із місця і помчав через паркан. Я перелякалась, що старий сусід побачив нас, і теж дременула за хлопцем.

— Ти куди? — кричала Ярославу, коли той відірвався від мене на велику відстань.

— За домкратом!

— То не зараз поліземо, а вночі. Я подзвоню ввечері. Тримай телефона біля себе, щоб не розбудити батьків, — вигукнула навздогін і пошкодувала, що майже розкричала свій план на всю вулицю.

5

Сіре срібло місяця огортало моїх маму і тата, які спали у своїй спальні. Білі фіранки погойдувалися від ніжного подиху весняного вітру.

А в кімнаті їх доньки — тобто мене, панувало золоте світло електричної лампи.

— Ярусік, ти знайшов домкрат? — дівчинка в рожевій піжамі — ваша покірنا героїня, говорила по мобільному телефону. — Ти готовий? — продовжила.

Хлопець сонно встав із ліжка, натягнув зелені джинси, чорну футболку з сірим гербом та надписом «Україна понад усе!», дістав із-під ліжка великий важкий механізм. Запхнув червоного металевого ромбика до шкільного рюкзака, що провисав за спиною.

Ярослав причалапав до моєї хвіртки, а вона була зачиненою. «Як так? Я ж не можу гукати Оксану під

двором, як зазвичай», — думав хлопець. Він сів на молоту траву, поклав поруч свою ношу й очікував...

6

Я зняла з себе піжаму, швиденько одягнула спортивний костюм, який подарував тато. Хоча ні, що значить подарував? Усе, що у мене було, те купили батьки. Чи могла я називати чергову покупку подарунком? Її ж купили не на свято, а просто носити на фізкультуру. Куртка один в один кольору очей. Вони ніби два блакитних зайчика біля моря.

Схопила батькового військового ліхтарика і прокралась до дверей. Відчинила зроблений татом залізний гачок, тихенько спустилася старими сходами, намагалась, щоб вони і не рипнули.

Прошмигнула під вікнами батьківської спальні, відчинила залізний гачок (як гак у капітана Крюка). Він клацнув, і я виплила із зеленої хвіртки.

— Нарешті! — розсерджений хлопець встав із старечим крехтінням.

Я приклала палець до рота — пошепки привіталась із Ярусіком і беззвучно завела його до двору. Прошмигнувши під вікнами ми — юні дослідники опинились за будинком.

Хлопець забрав у мене ліхтаря, просвітив ним усе захаття, пройшовся світлом по деревах, як маяк над морем.

За нашою хатою розкинувся сад. Дві черешні чомусь завжди нагадували мені бабусю із мамою: одна стара і черешеньки вже гіркуваті, зате кремезна аж до неба, а друга червона і соковита, та без сили і досвіду першої. Збоку біля паркану причаїлась молоденька вишенька, як я, котра поки що не родить.

Я присіла біля криниці.

— Став його сюди, — закомандувала, трималася пальцями за відступ під кришкою колодязю. Багряна іржа замастила руки.

Ярослав також присів, упхнув кінець домкрата під кришку, почав крутити ручку приладу.

Я завзято пильнувала за процесом. Криниця відчинилась приблизно на два сантиметри, як із чорної темряви визирнули два жовто-багряних ока. Я одразу відчула, що задихаюся, міцна тканина огорнула мені шию і душила. Хтось схопив мене за комір куртки і відтягнув від криниці:

— Ах ти ж скотиняра, — я відчула міцний удар долонею по спині. — Ми ж тобі казали, до криниці не підходити, та ще й чужу дитину сюди привела! — Мати вирвала із молодії черешні лозину почала бити мене.

Я закривалася руками від сорому та ударів. Намагалася підвестися після падіння на спину. Батько стояв і не поворухнувся, не кинувся захищати. Він був на стороні матері. На стороні цієї відьми.

Я готова була провалитись під землю, аби тільки мій Ярусік не бачив такої ганьби.

«Щоб я тут і померла!» — подумала тоді.

Ярослав перелякався, але, отямившись від несподіванки його наповнила злість. Обличчя почервоніло, ніздрі розширились від глибокого дихання. Він стояв і дивися, як Наталя Миколаївна б'є дочку і вже хотів кинутись на неї.

— Ярослав, іди додому, — грізно проговорив Олег Михайлович.

Хлопця аж перекосило, брови опустились і обличчя скривилося від жаху.

— Тільки не кажіть, не кажіть моєму батькові, — благально проговорив юнак.

Олег провів Ярусіка додому, але у двір не заходив, нічого не сказав його батькам, знав, як п'яниці відреагують, ще гірше ніж його дружина.

Наталя продовжила свою справу, стала однією ногою на мою спину так тримала мене і, зігнувшись, била лозиною по м'якому місцю, аж доки не вилила всю злість, і не заспокоїлась від істерики.

«Навіщо ж вона мене народила, якщо так ненавидить. Вони з батьком були заодно. Він просто стояв і дивився! Нащо вони мене зробили, якщо я їм так заважаю?» — думала я, але найгірше, що цю сцену бачив Ярусік.

Лише як усі пішли мама обняла мене і заголосила:

— Навіщо, навіщо ж ти лазиш туди де небезпечно? Я не переживу якщо з тобою щось станеться.

Вона плакала й обцілювала мене. Нормальної мами я не бачила. То і я не зможу стати хорошою мамою, я не знаю як це.

Відтоді жодного разу не спробувала підійти до криниці, аж доки не виросла...